

Flyktingar placeras där arbetslösheten är högst

Dagens Industri den 31 januari 2015

I december påstod Fredrik Reinfeldt att den svenska landsbygden ligger öppen för att befolkas av asylsökande. På sina flygplansresor hade han från luften observerat "oändliga fält och skogar" och "mer plats än man kan föreställa sig", som om landsbygden i Sverige inte består av små gemenskaper med minnen, arv och en historia, och av människor som vill bo just där, utan bara av mark att ta i bruk.

På ett snarligt sätt tycks också Migrationsverket och regeringens samordnare för kommunalt flyktingmottagande resonera. Alla kommuner bör stå beredda att ta emot asylsökande, anser man. Enligt den liberala tankesmedjan Fores kan tillströmningen av asylsökande till och med "få landsbygden att leva".

Vi har med SCB:s och Migrationsverkets senast tillgängliga statistik från januari 2015 (som avser 2014) undersökt hur asyltillströmningen till Sveriges kommuner fördelar sig i förhållande till antalet invånare i respektive kommun och i förhållande till riksgenomsnittet av asylmottagandet per invånare. Det är detta mått och inte antalet asylsökande i förhållande till kommunens yta mätt i kvadratkilometer som är mest informativt och ger den mest rättvisande bilden av hur asyltillströmningen fördelar sig mellan olika kommuner.

I till exempel Ljusnarsberg i Västmanland, med en befolkning på 4 875 personer, innebär ett tillskott av 116 asylsökande, en femfaldig ökning av antalet asylsökande från året innan, en stor förändring av kommunens sociala sammansättning främst i tätbebyggelse. I en stor kommun som Stockholms stad har däremot en sådan förändring i faktiskt antal asylsökande en försumbar social effekt. Det innebär också att Ljusnarsberg i förhållande till sin befolkningsstorlek tar emot långt fler asylsökande än riksgenomsnittet.

I vår karta över Sverige visar vi att asyltillströmningen i dag är överrepresenterad i landets mindre kommuner där även ett litet antal asylsökande gör stor skillnad. Det betyder att sådana kommuner på landsbygden som sägs ha "mer plats än man kan föreställa sig" givet deras storlek redan bär en mycket större del av asyltillströmningen än vad man skulle kunna förvänta sig. Även om den statistik vi redovisar här gäller 2014, har mönstret varit detsamma under tidigare år.

Fler än 200 av landets 290 kommuner har 2014 sett en ökning av antalet asylsökande jämfört med året innan. Ljusnarsberg är av de kommuner i hela Sverige som tar emot flest asylsökande per invånare. Andra kommuner som ligger högt är Sorsele, Norsjö, Skinnskatteberg, Laxå, Högsby och Aneby. Vad dessa har gemensamt är att de hör till Sveriges minst befolkade kommuner.

Vår undersökning visar också att flertalet av de kommuner som tog emot flest asylsökande per invånare, är de som hade högst arbetslöshet redan innan de asylsökande anlände 2014. Mönstret var

detsamma även tidigare år. Det finns en mycket stark statistisk korrelation mellan dessa två storheter, vilket innebär att de asylsökande tenderar att hamna just på de platser där arbetsmarknadsutsikterna är som sämst. Asylsökande har alltså till synes ingenting att hämta i de små kommunerna. En ökad asyltillströmning till dessa orter innebär bara ökad arbetslöshet lokalt.

Mindre svenska kommuner med en liten, i regel krympande, inhemsk befolkning är särskilt illa rustade att ta emot asylsökande i den här storleksordningen. Kommuner kan möjligen kortsiktigt stärka sin ekonomi med hjälp av statliga ersättningar, men eftersom man i små kommuner ofta lever nära inpå varandra, leder det ytterst till främlingsfientlighet och sociala konflikter – särskilt som det saknas förutsättningar för meningsfull sysselsättning och därmed egenförsörjning.

Det finns också en mycket stark statistisk korrelation mellan ett högt asylmottagande per invånare och ökningen i väljarstödet för Sverigedemokraterna mellan riksdagsvalen 2010 och 2014.

Det har hittills tagit i genomsnitt sju år innan ungefär hälften av asylsökande har ett arbete, enligt SCB:s statistik. Väl att märka är att detta avsåg förhållandena före de senaste årens mycket större våg av de asylsökande. Förankringen på arbetsmarknaden är alltså generellt mycket svag i denna grupp, och det är därmed orealistiskt att tro att landsbygdens kommuner ska kunna härbärgera asyltillströmningen på ett bra sätt. Det enda tänkbara sätt som tillströmningen av asylsökande kan bli produktiv är att storstadskommuner tar ett betydligt större ansvar för mottagandet.

Den kanske mest slående upptäckten vi gjort är nämligen att kommuner som Luleå, Stockholm, Huddinge, Nacka och Lund skulle kunna ta emot väsentligt fler asylsökande än vad de redan gör sett till befolkningsstorleken och riksgenomsnittet. Stockholm och Lund ligger i dag nästan lägst i vår sammanställning över hur asyltillströmningen fördelar sig.

Kommunerna med de största resurserna och den starkaste arbetsmarknaden tar alltså emot långt färre asylsökande i förhållande till antalet invånare och riksgenomsnittet, än några av de minsta kommunerna med den svagaste arbetsmarknaden. Det är orimligt.

I till exempel Storbritannien bor de flesta invandrarna nära den växande tjänstesektorn i London och i andra brittiska storstäder. Så borde det givetvis vara även med de asylsökande i Sverige.

Urbanisering är en oerhört positiv kraft som leder till ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. Den enda anledningen till att svenska storstadskommuner inte tar emot fler asylsökande i förhållande till sin storlek, är att de inte vill göra de investeringar i bostäder och infrastruktur som krävs.

Det sägs ofta att asyltillströmningen är en potentiell tillgång för landet. De större kommunerna bör i så fall ta vara på det löftet, och se till att realisera den potentialen genom att fler människor kommer i arbete där det faktiskt finns jobb eller finns förutsättningar för att jobb ska växa fram.

Ansatser att dämpa befolkningsminskning på landsbygden genom att asylsökande blir överrepresenterade i Sveriges mindre kommuner föder enbart ökade motsättningar och utanförskap.

Özge Öner,

ekon dr, Institutet för näringslivsforskning, IFN, och Internationella handelshögskolan i Jönköping

Johan Wennström,

doktorand i statsvetenskap, IFN och Linköpings universitet